

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

בג"ץ 3832/20

לפני: כבוד השופט נ' סולברג
כבוד השופט ג' קרא
כבוד השופט י' אלרון

העותרים: 1. רמזי מחיסן
2. מוחמד דארי
3. עומר דרויש
4. נאסר עטייה
5. יחיא מוסטפא

נ ג ד

המשיבים: 1. מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית
2. המינהל האזרחי בגדה המערבית
3. מועצת התכנון העליונה

עתירה למתן צו על תנאי

בשם העותרים: עו"ד תאופיק ג'בארין
בשם המשיבים: עו"ד ערן הדס

פסק-דין

השופט ג' קרא:

ביום 11.6.2020, הגישו העותרים את העתירה שלפניי, להורות למשיבים לפרסם לציבור ולמסור לעותרים מידע ומסמכים הנוגעים לתוכניות מפורטות 420/4/7 ו- 420/4/10 באזור E1, וזאת כדי להכין ולהגיש התנגדות לתוכניות.

עיקרי העובדות

1. תוכניות מפורטות מס' 420/4/7 ו-420/4/10 קובעות ייעודי קרקע בשכונות מגורים וקובעות הוראות לגבי הבינוי בשטח התוכנית, וכוללות הוראות לטיפול בשטחים

הפתוחים, הוראות לניקוז ותשתיות והתווית דרכים חדשות (להלן: התוכניות). התוכניות חלות על מקרקעין המהווים רכוש ממשלתי, הממוקמים בכפרים עסאוויה וא-טור בשכונה E1 שבמעלה אדומים באזור ביהודה ושומרון.

לאחר השלמת התנאים להפקדת התוכניות ואישור הדרג המדיני, פורסמו בחדש פברואר 2020 הודעות בדבר הפקדת התוכניות בהתאם להוראות סעיף 20 לחוק תכנון ערים כפרים ובנינים חוק זמני, מס' 79 לשנת 1966 (להלן: חוק תכנון ערים). הפרסומים נעשו באתר מנהל התכנון ובמספר עיתונים. לאחר פרסום ההודעות על הפקדת התוכניות, מסמכי התוכניות פורסמו באתר האינטרנט של מנהל התכנון. המסמכים כוללים את הוראות התוכניות, תשריטים ונספחי התוכניות. בנוסף, פורסמו באתר האינטרנט של מנהל התכנון, הפרוטוקולים של הדיונים שהתקיימו בפני ועדות התכנון בעניין התוכניות.

ביום 26.3.2020, פנו העותרים, תושבי כפר עיסאוויה המהווים חלק מהבעלים של המקרקעין הכלולים בתוכניות, למשיבים וביקשו מהם לפרסם ולהמציא מידע ומסמכים הנוגעים לתוכניות, אשר דבר הפקדתן פורסם באתר מנהל התכנון. המסמכים המבוקשים כוללים את הפרוגרמה של התוכניות, החלטות, פרוטוקולים ותמלילים של ישיבות מוסדות התכנון שדנו בתוכניות, לרבות ועדת המשנה להתיישבות, מסמך סביבתי המפרט את ההשפעות של התוכניות על הסביבה, בה"ת שהיווה בסיס להכנת התוכניות וההיבטים התחבורתיים של התוכניות, אישור הדרג המדיני לתוכניות ומסמכים המוכיחים כי הממונה על הרכוש הממשלתי הוא הבעלים במקרקעין. תזכורת לבקשה נעשתה ביום 6.5.2020. יצוין, כי המשיבים לא ענו לפניות אלו, אלא מענה המשיבים התקבל רק ביחס לפניית העותרים מיום 26.3.2020 בעניין דחיית המועדים להגשת התנגדויות לתוכניות בשל נגיף הקורונה.

ביום 23.6.2020, פורסמה באתר האינטרנט של מנהל התכנון גם הפרוגרמה לשטחי ציבור עבור התוכניות, וביום 5.7.2020, הועלתה לאתר האינטרנט של מנהל התכנון חוות הדעת הסביבתית שעמדה בפני ועדת המשנה לאיכות הסביבה. בנוסף, בהתאם לאמור בהודעת ההפקדה של התוכניות, כלל מסמכי התוכניות עומדים לעיון הציבור בלשכת התכנון המרכזית בבית אל, ללא תשלום. המשיבים מציינים בתגובתם המקדמית כי בשים לב להתמודדות עם משבר נגיף הקורונה, המועד האחרון להגשת התנגדויות לתוכניות חל ביום 7.8.2020.

2. לטענת העותרים, חובה על המשיבים לפרסם את המסמכים והמידע אשר היו מונחים בפני מוסדות התכנון אשר דנו בתוכניות. העותרים טוענים כי העדר הפרסום שולל את זכות השימוע שקיים בחוק תכנון ערים לבעלי המקרקעין ולציבור להגשת התנגדויות לתוכניות. לעמדתם, מימוש זכות השימוע מחייב כי העותרים יקבלו את כל מסמכי התוכניות. החלטת המשיבים שלא להמציא לעותרים את המידע והמסמכים המבוקשים היא החלטה בלתי סבירה ובלתי מידתית.

3. לעמדת המשיבים בתגובתם המקדמית, דין העתירה להידחות על הסף מחמת קיומו של סעד חלופי בדמות הגשת עתירה מנהלית לבית המשפט המחוזי בשבתו כבית משפט לעניינים מינהליים בירושלים, מכוח סעיף 5א(א) לחוק בתי משפט לעניינים מינהליים, התש"ס-2000 (להלן: החוק) בצירוף פרט 2 לתוספת הרביעית לחוק. זאת, מכיוון שהסמכות לדון במרבית העתירות בענייני תכנון ובנייה של האזור נתונה לבית המשפט לעניינים מינהליים בירושלים. המשיבים טוענים כי זהו הליך שעניינו החלטה של מועצת התכנון העליונה, שהיא הרשות המוסמכת לעניין תוכנית מפורטת ושהחלטתה נתונה לביקורת שיפוטית. הליך שעניינו תוכנית מפורטת שבסמכות מועצת התכנון העליונה לפי חוק תכנון ערים, מקומו להתברר בבית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית משפט לעניינים מינהליים. לעמדת המשיבים, בקשה למסירת מסמכים הנוגעים לתוכנית מפורטת, לצורך הגשת התנגדות לתוכנית, ובהיעדר חובה בהוראות הדין החל באזור למסור את מסמכי התוכנית לעיון – היא בסמכות מוסדות התכנון, הכרוכה בסמכותם לדון ולאשר תוכניות. המשיבים מוסיפים כי דומה שאף לפי פרט 1 לתוספת הרביעית לחוק ("חופש המידע – החלטה של רשות בבקשה לקבלת מידע המופנית כלפיה"), יש לעותרים סעד חלופי בדמות עתירה מנהלית. לעמדת המשיבים, דין העתירה להידחות אף לגופה, מאחר שעיקר המסמכים הנוגעים לתוכניות פורסמו באופן נגיש באתר האינטרנט של מינהל התכנון. יתר על כן, כלל מסמכי התוכניות עומדים לעיון הציבור בלשכת התכנון המרכזית בבית אל, ללא תשלום. לפיכך, לעמדת המשיבים אין מקום להורות על פרסום מסמכים נוספים ובידי העותרים תשתית מספקת לשם גיבוש התנגדותם. ביחס לבקשת העותרים לעיין במסמכים ספציפיים בעניין תסקיר השפעה על הסביבה (בעוד חוות הדעת הסביבתית הועלתה לאינטרנט והיא זמינה לעיון בלשכת התכנון המרכזית) ובעניין בדיקת התכנות תחבורתית, המשיבים מסרו כי מסמכים אלו יינתנו בהמשך שלבי הטיפול בתוכנית ולפני מתן תוקף. אשר לבקשת העותרים לעיין באישור הדרג המדיני לתוכניות, המשיבים מציינים כי מסמך זה איננו חלק ממסמכי התוכניות, אינו נמנה עם החומרים שהונחו בפני מוסדות התכנון ואשר על בסיסם

התקבלו ההחלטות בעניין התוכניות ואינו בגדר מסמך הדרוש לעיון לצורך התייחסות להיבטים מקצועיים לשם הגשת התנגדות. ביחס לבקשת העותרים לקבל מסמכים המוכיחים כי הממונה על הרכוש הממשלתי הוא הבעלים במקרקעין כפי שנטען בתוכניות, על העותרים לפנות בעניין מעמד המקרקעין לגורם הרלוונטי ולא למוסדות התכנון. לפיכך, המשיבים מציינים כי העותרים יכולים לעיין בתוכנית שהופקדה או להגיש בקשה לפי חוק חופש המידע, באשר אין חובת גילוי מסמכים כללית אפריורית על הרשות (השוו: בג"ץ 4375/19 מועצה אזורית מטה יהודה נ' המועצה הארצית לתכנון ובניה, פסקה 25.א. (18.5.2020)). כך, העותרים יכולים לעיין במידע הרלוונטי לתוכניות שפורסם באתר האינטרנט של מינהל התכנון ובמסמכי התוכניות המצויים בלשכת התכנון המרכזית. זכותם של העותרים לשימוע בפני מוסדות התכנון לא נפגעה ויש בידיהם תשתית מספקת לצורך גיבוש ההתנגדות.

דיון והכרעה

4. דין העתירה להידחות על הסף נוכח קיומו של סעד חלופי.

סעיף 5א(א) לחוק קובע כדלקמן:

"בית משפט לעניינים מינהליים בירושלים ידון, נוסף על סמכותו לפי סעיף 5, גם באלה:

(1) עתירה נגד החלטה של רשות או של גוף המנוי בתוספת הרביעית, הפועלים ביהודה והשומרון (להלן – האזור), בעניין המנוי בתוספת הרביעית, ולמעט עתירה שהסעד העיקרי המבוקש בה עניינו התקנת תחיקת הביטחון לרבות ביטולה, הכרזה על בטלותה או מתן צו להתקנתה (להלן – עתירה מינהלית בענייני האזור); [...]"

פרט 2 לתוספת הרביעית לחוק מורה כי:

"תכנון ובנייה – החלטה של רשות לפי חוק תכנון ערים, כפרים ובניינים, מס' 79 לשנת 1966 (בפרט זה – חוק תכנון ערים), לפי צו בדבר חוק תכנון ערים, כפרים ובניינים (יהודה והשומרון) (מס' 418), התשל"א-1971 (בפרט צו – צו תכנון ערים), או לפי צו בדבר מתן היתרים לעבודות בשטחים תפוסים לצרכים צבאיים (יהודה והשומרון) (מס' 997), התשמ"ב-1982, ולמעט –

(1) החלטה שעניינה עבירות ועונשין, ובכלל זה החלטה לפי סעיף 37ב לחוק תכנון ערים;

- (2) החלטה שעניינה תכנית תכנון אזורית או תכנית תכנון מתארית כמשמעותן בפרק שלישי לחוק תכנון ערים;
- (3) החלטה של מפקד כוחות צבא הגנה לישראל באזור, למעט החלטה לפי סעיף 38 לחוק תכנון ערים;
- (4) החלטה של ראש המינהל האזורי לפי תקנה 3 לתקנות אישור, הקמה ופטור מהיתר לדרכים זמניות לאתרי בנייה בעלי חשיבות אזורית (הוראת שעה) (יהודה והשומרון), התשע"א-2011;
- (5) החלטה של מועצת התכנון העליונה לפי סעיף 7(4) לצו תכנון ערים; לעניין זה, "מועצת התכנון העליונה" – המועצה כהגדרתה בסעיף 2 לחוק תכנון ערים."

עמדת המשיבים היא כי זהו הליך שעניינו החלטה של מועצת התכנון העליונה, שהיא הרשות המוסמכת לעניין תוכנית מפורטת וכי עניינו של ההליך תוכנית מפורטת שבסמכות מועצת התכנון העליונה לפי חוק תכנון ערים, ולפיכך הסמכות נתונה לבית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית משפט לעניינים מינהליים.

העתירה היא בעניין תכנון ובנייה ומדובר בהחלטת מוסד תכנון לפי חוק תכנון ערים, ולפיכך העניין נתון לסמכותו המקבילה של בית המשפט לעניינים מינהליים בירושלים. הלכה פסוקה היא כי כאשר לעותר קיים סעד חלופי, בית המשפט הגבוה לצדק ידחה את העתירה (ראו גם: בג"ץ 11088/07 בר-זיו נ' עיריית נתניה (2.6.2008); דפנה ברק-ארז משפט מינהלי דיוני כרך ד 373-374 (2017)). ככל שלעמדת העותרים העתירה לא התייגרה כמפורט בתגובתם המקדמית של המשיבים, לעותרים יש סעד חלופי בדמות פניה לבית המשפט לעניינים מינהליים בירושלים מכוח סעיף 5א(א)(1) בצירוף עם הפרט השני לתוספת הרביעית לחוק.

בנסיבות העניין, אין צו להוצאות.

ניתנה היום, ה' באב התש"פ (7.2020.26).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

ש ו פ ט